

аспекті дослідження соціальної якості акцент робиться на розширенні сфери дії таких системних суспільних властивостей, якими є соціальна справедливість, активність, солідарність.

Концепція соціальної якості формує певні вимоги до суспільства: доступність соціально-економічного забезпечення і соціального захисту; можливість дослідження соціального включення через інститути суспільства (ринок праці, інститут громадянства); здатність людей до життя в суспільстві з соціальною згуртованістю (солідарністю, розділенням цінностей і норм); можливістю самореалізації особистості шляхом активності і колективної участі. В парадигмі соціальної якості об'єктивні соціальні умови життєдіяльності розглядаються у взаємозв'язку з діяльністю особистості і соціальних структур, але акцент робиться на соціальній взаємодії.

Таким чином, можна виділити елементи соціальної якості, які дозволяють проаналізувати вимірювання «соціального» в суспільстві: соціально-економічна безпека, соціальне включення, соціальне згуртування, соціальна активність, соціальна справедливість, соціальні повноваження.

Одним із основних факторів соціального розвитку є умови соціально-економічної безпеки, яка визначається як ступінь, в якій у людини наявні необхідні ресурси для процесу самореалізації. Також її можна визначити як набір адекватних засобів, зокрема житла, фінансових ресурсів, навколишнього середовища, освіти та здоров'я.

Соціально-економічна безпека населення регіону визначається через сукупність умов, які забезпечують соціальну якість: задоволення життєвих потреб, досягнення соціального благополуччя, розвиток основних фундаментальних цінностей, відносин влади і особистості, здатність долати різні загрози.

Список використаних джерел:

1. Субетто А. И. Начала теории социального менеджмента качества. Ноосферно-социальная парадигма: [научная монография] / А. И. Субетто; под науч. ред. Бобкова В. Н.; Ноосферная общественная акад. наук [и др.]. СПб : Астерион, 2012. 263 с.

МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ФАКТОРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ МОНОМІСТ

О. М. РАДІОНОВА, канд. екон. наук, доцент,
*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*
61002 Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17
radionovaolga.mail@gmail.com

Для сучасного суспільства характерним є незбалансований розвиток територій. Одночасно зі зростанням урбанізації і розвитком великих міст

існують специфічні проблеми мономіст, чия економічна активність пов'язана з єдиним містоутворюючим підприємством.

В Україні з 459 міст 122 є монофункціональними. Наявність таких міст обумовлена історично. Раніше ця модель була успішною і популярною – до 40% всіх населених пунктів міського типу розмірами від дрібного до середнього були мономістами, де до третини працездатного населення було працевлаштована на одному підприємстві. Але така схема могла існувати тільки при стабільних державних замовленнях і при незмінному соціально-економічному ладі.

Багато міст, які вирости навколо заводів або сформувалися за рахунок промислових виробництв в індустріальну епоху, сьогодні стикаються з комплексом соціально-економічних проблем, які прийнято називати «кризою міст», або «урбаністичною кризою». Найбільш яскравими його ознаками є активний відтік населення до великих міст і зниження зайнятості, зокрема в промисловості. Для монофункціональних міст України можна виділити, такі основні недоліки та проблеми, як: належність містоутворюючих підприємств великим вертикально-інтегрованим компаніям, для яких територія населеного пункту виступає виключно виробничою площадкою, що функціонує заради досягнення корпоративних цілей, при цьому відсутній пріоритет соціального розвитку території; висока ступінь залежності доходної частини бюджету від результатів фінансово-економічної діяльності містоутворюючих підприємств; низька мобільність робочої сили і відсутність альтернативних сфер прикладання праці; високий ступінь кадрової залежності від містоутворюючого підприємства; однорідна професійна орієнтація населення і, як наслідок, відсутність навичок роботи в інших сферах діяльності; залежність стратегії розвитку мономіст від стратегії провідної корпорації; пряма залежність розвитку економіки мономіст від життєвого циклу основного продукту провідної корпорації; висока залежність економіки міста від змін зовнішнього середовища, відсутність диверсифікації економіки; високе навантаження на екосистему мономіста від діяльності великого промислового виробництва; відсутність кореляції між фіксованими показниками економічного розвитку і якістю життя населення [1, с. 260-262].

У зв'язку з цим особливої важливості набуває необхідність розвитку теорії та методології управління факторами сталого соціально-економічного розвитку територій мономіст, розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення управління їх модернізацією.

Основним завданням стратегічного планування є побудова чіткого та конкретного плану модернізації мономіст. Під модернізацією економіки мономіста розуміється процес переходу від економіки, заснованої на жорсткому, лімітованому використанні обмежених природних, виробничих, фінансових ресурсів, до економіки, що базується на знаннях, новітніх технологіях та інноваціях. Процес управління модернізацією економіки мономіст можна поділити на дві основні групи факторів: «жорсткі» і «м'які».

«Жорсткі» – це об'єктивні чинники управління, які є частиною нинішнього економічного, екологічного та соціального середовища мономіста, вони відносно стабільні, а можливість впливати на них обумовлена більшою мірою адміністративними важелями та інституційними обмеженнями.

«М'які» – це суб'єктивні чинники, які впливають на процес управління розвитком місцевої економіки непрямыми методами, заснованими на балансі інтересів, довірі між його членами, інформаційній прозорості, стабільному інституційному середовищу, що дає можливості в повній мірі використовувати і відтворювати людський капітал і нові знання.

До «жорстких» факторів можна віднести: географічне положення, виробнича база, параметри ринку праці, природні ресурси, об'єм внутрішнього ринку, планування результатів, стандарти якості, стан інженерної, транспортної та енергетичної інфраструктури, бюджетні обмеження, орієнтованість на допомогу з бюджету вищого рівня.

До «м'яких» факторів можна віднести: людський капітал, атмосфера довіри та передбачуваності, взаємна відповідальність, благоприємний клімат для економічного співробітництва, позитивний настрій та мотивація, орієнтованість на досягнення цілей, розуміння важливості праці, командна робота, етика підприємництва, репутація території і т.п.

Мономіста в усьому світі стикалися з кризою і необхідністю вибору подальшого шляху розвитку. Вирішували вони це завдання різними методами. Основний розвилкою стає трактування ролі промисловості: будуть збережені наявні та створено нові високотехнологічні види промислового виробництва або місто почне розвиватися відповідно до постіндустріальних трендів, стаючи центром економіки послуг, креативних індустрій та інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Радіонова Л. О. Мале місто України : імплементація європейського креативного досвіду / Л. О. Радіонова // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 30 листопада 2018 року). Х.: ХНАДУ. 2018. 496 с.